

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIA DÓHIVATA
Városi nyomda.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

Városi takarékpénztárak.

Irta: **Gaszner Géza.**

Pár évvel ezelőtt a város irányadó köreiben felmerült a gondolata egy városi takarékpénztár felállításának; én azt gondolom, hogy nem lesz érdektelen, ha e városi közlönyben erre az eszmére egyet-mást elmondunk.

A takarékpénztári intézmény kifejezetten jótékony célzattal, angol és német eredetű; a legtisztább altruistikus célzatokkal indul meg; népszerűsödik és úgy az angolok-mint a francziáknál csakhamar törvényes szabályozást nyer; Németországban különösen nagy fejlődést veszen és már a múlt század elején gondoskodik róla a törvényhozás a különböző államokban. Ausztriában 1819-ben alakult meg az első osztrák általános takarékpénztár; nálunk 1836-ban szászok alapítják a brassói és nagyszombeni, 1840-ben Fáy András a pesti hazai első ilyen intézetet.

Míg amott mindenütt korán fejlődött városi élet mellett többnyire a municzipiumok veszik kezükbe az ügy fejlesztését és jobbára a „városi takarékpénztárak“ alakjában valósodik meg a rendkívüli szolgáltatásokat tevő gazdasági intézmény: nálunk az 1840. évi XVIII. t.-cz. „a részvényes társaság“-okról ad lökést a fejlődésre, ami mellett természetesen a keresési szempontoknak kell bizonyos fokig előtérbe lépni, ámbátor az alapszabályok mindenütt igen erősen hangsúlyozzák az emberbaráti célokat, a szegényebb néposztály hiteligenyeit, a takarékpénztári ösztön élesztését stb.

Ausztriában már elég korán gondoskodik az államhatalom az ügy egészséges fejlesztéséről. 1844 szeptember 2-án kelt „regulativummal (3. §.) ki van mondva, hogy emberbaráti egyleteken kívül „községeknek“ is meg van engedve az alapítás, melyhez az egyik oldalon az egész községet anyagilag kötelező, alakszerűleg meghozott határozat, a másik oldalon felségjognak fentartott jóváhagyás szükséges.

Mellőzve a regulativum egyéb intézkedéseit, mint igen jellemzőket, csak a következőket emelem ki: a vagyonosabb elem a betétek elfogadásából lehetőleg kizárandó: megállapítandó a betét legmagasabb összege; a betéti kamatláb aként állapítandó meg a helyi viszonyokhoz képest, hogy kisebb betétek magasabb, nagyobb összegek alacsonyabb kamatélvezetben részesüljenek; a tiszta nyereségből külön kezelendő alapot kell képezni; ha ez az alapszabályok által körvonalo-zandó összeget elérte, a tiszta nyereség közhasznu célokra fordítandó; a betétek elhelyezésére szolgálnak: az árvák követeléseinek módjára (tehát háromszoros értékkel) fedezett, jelzálogilag bekebelezett kölcsönök; állampapírok és rendeltileg megnevezendő záloglevelek; előlegek tőzsdéken jegyzett értékpapírokra; előlegek a községek biztosított szükségleteire; 3 aláírásu, bejegyzett kereskedők váltói; ki vannak zárva: alkalmazottaknak (vagy egyletek fentartotta intézeteknél) egyleti funkcionáriusoknak nyújtandó kölcsönök; bélyeg vagy adómentességben az egyletek, könyvek stb. nem részesülnek, egyedül a takarékpénztári betéti könyvecske, amelyeknek a jogi természetét a regulativum igen alaposan determinálja; minden intézet mellé kormánybiztos fog állítatni, aki bármikor bármibe belenézhet, sőt az összes törvényes és alapszabályszerű intézkedések pontos megtartását megfigyelni kötelessége és a kerületi főnökségnek (talán a mi közigazgatásunkban a szolgabírói vagy polgármesteri

hivatalnak) esetenkénti, illetőleg legalább félévenkénti jelentéssel tartozik; az évi jelentések és zárszámadások közé teendők, alaposan részletezendők.

Ilyen regulativum alatt fejlődött az osztrák takarékpénztár ügy; s hogy a fejlődésről képet nyujtsak, bár sajnálatomra csak pár év; előttről szóló adatok állanak e pillanatban rendelkezésemre, elmondom, hogy az akkor fennállott 460 takarékpénztár között 368 községi volt; ugyanakkor csak az intézetek összesen 3 ezermillió korona betétet kezeltek, mely összegből 60% volt jelzálog kölcsönökben elhelyezve és — mirabile dictu — csak 4% váltókkal, a többi értékpapírokkal stb. fedezve; a betét kamatlába 3—4½% között, jelzálogi kamatláb 4—5¼% között variált; boldog az osztrák kisbirtokos, amely ilyen olcsó kamattételben és jelzálogkölcsönben részesül, — s akinek még ebből a kamatteherből óvodákat, községi iskolákat és egyéb közhasznu dolgokat létesítenek és tartanak fenn.

Hátra volna még, hogy véleményt mondjak arról, vajjon nálunk meg lehetne-e csinálni ugyanezt? Egész határozottsággal merem felállítani a választ, hogy egyelőre gazdaságilag sem indokolt, sem kivihető a dolog nálunk nem volna; nem pedig azért mert hiányzanának hozzá a megfelelő elemek; ha majd a mi gazdasági képzettségünk alaposabb és általánosabb lesz, egy nemzedék múlva, talán akkor lehet a tervvel foglalkozni.

Az indokolást, mert cikkem különben is hosszúra nyult, elhagyom; bár szívesen kész vagyok annak megindokolására is; ha azonban a szerkesztő úr megengedi, egy másik, talán érdeklődésre szintén számot tartható dologra keritek majd sort, nevezetesen a községi kötvény-kibocsátási jogra, amely a községi adósságok tekintetében igen érdekes téma lesz.

Az ivóvíz Magyarország városaiban.

Irta: **Hankó Vilmos dr.**

A kelet népei, ha boldogságról álmodnak, tiszta vízü folyó, patak mellé képzelik magukat és legszebb dalaik források vizéről zengenek.

A honfoglaló magyarokra nézve ellenállhatatlan vonzereje volt a négy folyó országának, amelynek fekete a földje, zöld selyemnél zöldőbb és puhább a füve, kimondhatatlan jó izü, üdítő és édes a vize. Árpád népei, leszállván a Kárpátok hegyeiről, a folyók mentén telepedtek le; többnyire itt építették fel városaikat is, ahol az ember- és állat-élet feltételét, az egészséges ivóvizet kínálva-kínálja a tovasiető folyó vize.

Az elevenen mozgó folyók vize kiegészítő ivóvizet szolgáltatottak addig, míg partvidékét s vizét előrelátó gondossággal megóvták a beszennyeződéstől; mindenesetre kielégítőbbet és jobbat, mint azok a felszínes vízü kutak, melyek sok magyar városban kizárólagos vízforrások.

A egészséges élet feltételeit ma sokkal jobban ismerik, mint annak előtte az emberek. Ma mindenki tudja, hogy a közegészségnek legfundamentálisabb kelléke a jó víz. Ma már nem elégszünk meg a folyóvízzel, vagy felszínes kutvizzel. Jobb vizet keresünk; ha azt a föld felszínén meg nem találjuk, utána kutatunk a föld gyomrában.

A vizszerzésnek legideálisabb módja az, mely a hegyi források üde kristályvizét használja fel a várost ellátó vízművek táplálására. Ez az üde kristályviz azonban ott kering lenn, az alsó talajréteg között is; ha ezt a talajvizet felszállítjuk, ebben is épen olyan jó ivóvizet biztosítunk, mint a forrásvizben.

Szerencsés az a város, amelynek lakói szomjuságukat a hegyi forrás kristálytisza hűs nedvével, a föld tiszta kebléből származó talajvízzel vagy a föld mélységes mélyéből előtört ártézi kutvízzel olthatják.

Végigtekintve Magyarország városainak során, úgy találjuk, hogy a legtöbb felszínes vizü, ásott kutakból, vagy a város mellett elhaladó folyókból fedezi vízszükségletét. Pedig az ilyen vizek romlanak meg legkönnyebben.

Ha a talajt — melyben a kut mélyesztve van — csatornák beszűrenkedő tartalma, a háztartás szennye, a szerves anyagok rothadásának termékei tisztátalanítják, ha a folyónak lassan mozgó vizébe csatornákat vezetnek: a víz is fertőzött lesz. Az inficiált kut- vagy folyóvíz azután ivásra használva aláássa az egészséget, pusztító ragadós betegségekre teszi fogékonytá a szervezetet.

Sok járványos betegség (tifusz, kolera) az ivóvíz útján terjed. Járvány idején ugyanis a járványos betegségek mérge a betegről könnyen jut különösen a felszínes vizü-kutak és folyók vizébe, s innen az emberi testbe. Kívülről a testbe hatoló s ebben szaporodó mikroszkopos előszervezetek a fertőző betegségek előidézői. Járvány idején helyesen tesszük, ha az ivóvizet használat előtt felforraltjuk, aztán lehűtjük. Természetesen, hogy a felforralt víz is tisztán és lehetőleg zárt edényben tartandó. A gyanús víz házi szűrők (Chamberland, Berkefeld-Nordmeyer-féle, Delfin-szűrő) alkalmazásával is czélszerűen tisztítható. Alkalmazásuknál irányadó, hogy könnyen kezelhetők legyenek és nagy vizszolgáltató képességgel bírjanak.

A víz szennyezettségét, fertőzött voltát nem mindig vesszük észre; hisz a víz kristálytisza, szagtalan s ízében sincs semmi idegen. Ezelőtt 35—40 esztendővel az ilyen vizet még tekintélyes orvosok is kitűnő víznek tartották. Ma egyszerű módszerekkel rendelkezünk az érkeinkkel felismerhetetlen tisztátalanságok felderítésére. Azt, hogy a víz, jó vagy rossz, pontosan chemiai vizsgálattal és mikroszkóppal állapítják meg.

Ha a talaj szennyeződése megszűnik, a talaj s ezzel együtt a víz is lassanként megtisztul. A megtisztulás processzusának tartamát a talaj minősége szabja meg. Ha azonban a szennyeződés folytonos, a fertőzés nemcsak megmarad, hanem mind mélyebben és mélyebben hatol be a földbe; természetesen, hogy ennek következtében a mélyebb felszíni kutak is inficiálódnak.

Magyarországon husz és egynehány városának van kifogástalan vizet szolgáltató rendszeres vízvezetéke. Jupitert illeti meg az elsőség. Városaink között a legjobb vizek egyikét *Budapest*ben isszük. Szerencsés véletlen, hogy a budapesti vízművek igazgatója, ki a vizet szolgáltatja és Budapest chemikusa, ki a vizet ellenőrzi, igazán elsőrendű szakemberek; a elsők közé tartoznak, akármelyik nemzet fiának születnek. Vízvezetékük van még: *Fiume, Arad, Pozsony, Szombathely, Nagy-Szeben, Pécs, Segesvár, Győr, Sopron, Nagy-Váradi, Kolozsvár, Brassó, Pápa, Veszprém, Igló, Besztercebánya, Lőcse, Zágráb, Eger, Komárom, Sepsí-Szent-György, Újbánya, Selmezbánya* városoknak. A felsoroltak közül csak hetet (Pápa, Brassó, Sepsí-Szent-György, Igló, Lőcse, Veszprém, Fiume) táplál tiszta forrásvíz. A többinek az adott geológiai és vízrajzi viszonyokhoz képest szűrt folyóvíz, talajvíz, hegyi patakvíz, vagy ártézi víz (Pécs, Arad) a tápláléka. 20—25 város (*Abrudbánya, Békés-Gyula, Bártfa, Debreczen, Deés, Eperjes, Kaposvár, Kolozs [Sós-fürdő], Kassa, Marosvásárhely, Miskolcz, Nagynyed, Nyitra, Nagybánya, Szatmár, Szeged, Székesfehérvár, Szolnok, Trencsén, Vizakna, Zalaegerszeg, Zólyom*) a legjobb uton van arra nézve, hogy rövid idő alatt a jó vezetett víz áldásában részesüljön. Mintegy 60 magyar város van olyan, melyben a vízszolgáltatás a rendelkezésre álló ártézi- és mély kutak révén kielégítő. (*Gyula, Zilah, Szeged, Szabadka* stb.)

Magyarország városainak egy részében — különösen a felső vidéken (Eperjes, Bártfa stb.) és az erdélyi részeken (Maros-Vásárhely — a modern igényeknek meg nem felelő vízművekkel találkozunk. Rozoga fa- vagy anyagcsövekben nyomul be a városba a víz; a vezeték fogyatékos részein szennyet, tisztátalanságot visz a vízbe a fertőzött talajból a légköri csapadékok vize. A lakosság — bár a vezetett víz egészségi tekintetben komoly kifogás alá esik — vízvezetékkel rendelkezvén — felmentve érzi magát az ivóvíz-kérdéssel való foglalkozás kötelezettsége alól. Dicséretes kivétel Brassó város közönsége, amely midőn a szigorú chemiai vizsgálat rendén konstatálva látta a víz nagyfokú szennyezettségét, nem habozott a Czenk-hegy mögött elvonuló Rakadóvölgy egészséges vizü forrásait bevezetni.

Annak a tifusz-epidemiáknak, amely az utolsó években végigseper *Gyöngyösön, Kassán, Eperjesen, Fogarason* stb.: a háztartás szennyevel a felszínes vizü kutakba kerülő tífuszgerjesztők voltak az okozói. Ezekben a rosszvizü városokban s másokban évenként százan meg

százan pusztultak el az által, hogy a nélkülözhetetlen ivóvízzel halálos betegség csiráit oltották be naponként testükbe.

Az a körülmény, hogy a város közönsége vízvezetékét létesített, még nem menti fel a városi hatóságot attól, hogy aggódó, gondossággal ne őrkdjék a víztartók, gyűjtőkutak, vezetékek tisztasága felett. Ha ez az aggódó gondoskodás hiányzik, a vezetett víz maga is előidézhetheti azokat a bajokat, amelyeket a vízvezetés létesítésével a város közönsége ki akart kerülni. A mondottak igazságát hirdetik azok a tífusz esetek, amelyek egyik-másik vezetett vízzel dicsekvő városunkban felmerültek.

A szenny, tisztátalanság, fertőző anyag nem egyszer a szél szárnyain kerül a nyitott kutak, medenczék, vezetékek vizébe. Hetek óta tífuszjárvány dühög a francia fővárosban. A hatóságok eddig titokban tartották a veszedelmes járványt; most azonban kipattant a titok, mert a párisi községtanács falragaszokon hívta fel a lakosságot, hogy az ivóvizet használat előtt forralja fel. A tífuszjárvány okát abban látja a hatóság, hogy a montreai vízvezeték rezervoírjába a legutóbbi viharok tífuszbacillusokat sodortak; az ezekkel fertőzött víz a betegségnek a terjesztője.

Az idei nyár perzselő hévsége alaposan kipróbálta vízműveink megbízhatóságát. A tapasztalás az volt, hogy vízhiányban leginkább azok a városok szenvedtek, melyeknek vízvezetékét hegyi források táplálják. A nyári szárazságnak a forrásokra való hatását sajnos tapasztalták Bécs lakói is.

A lakosság Magyarország városainak egy jelentékeny részében szüretlen folyóvízzel vagy szennyezett feltalajvízzel (Temesvár stb.) él.

A csatornázatlan városokban a háztartás szennye egyre jobban fertőzi a talajt és a talajvizet. *Marosvásárhelynek, Gyulafehérvárnak, Bajának Érsekujvárnak, Kassának, Dévának* stb. ivásra leghasználtabb vizeit vizsgálva, azt tapasztaltam, hogy azok rothadó szerves anyagok bomlásának termékeivel, emberi hulladékokból származó vegyületekkel van a legnagyobb mértékben szennyezve. Sajátságos, hogy az ivóvíz dolgában mennyire nem kényesek az emberek. Abban a vízben, melyet ezüst tálczán, kristályüvegben hoznak a ház szépséges asszonyának — ha azt mikroszkóppal megvizsgálunk, — ugyancsak sokszor találunk emberi szervezetből eredő bacillus-fajtákat, bélférgek tojásait és álczáit, keményítő-szemecskéket, bélváladékokat, betegségeket okozó csirákat stb. Hogy is ne találunk, mikor a kutat az istálló vagy a lakóház közvetlen közelében ásták, a talajvíz áramlásának iránya ezektől a helyektől a kut felé van, a kut környezete pedig, melyet tisztábban kellene tartani, mint a ház urnójének szalonját — szenny, pocsolóakkal borított.

Ime, a magyar városok ivóvízkészlete, vízszerezés-módjának pár vonással megfestett képe.

A szennyezett víz egészségi ártalmi jól ismeretesek. Különösen a gyermekek szenvednek országukban miatta.

Az Alföld temetőiben lépten-nyomon kicsiny sirok domborulnak. (A Magyarországon elhaltak 50-4%-a 5 évet meg nem haladó gyermek.) Gyomorbetegségben halt meg a szegény, — mondja a szülő. A rossz ivóvíz-okozta bélbaj népesítette meg ezekkel az apró sirhantokkal a temetőt, — mondja az orvos. Az a baj, mi a gyermekeket korai sirba viszi, a felnőtt embert munkájában hátráltatja, szervezetét meggyöngíti s ellenállóságát a különböző betegségekkel szemben csökkenti. Tifusz, kolera idején az ilyen emberek között ugyancsak bő aratása van a halálnak. Valóban iróniája a sorsnak, hogy a nagy magyar Alföld tejjel-mézzel folyó vidékein, hol — amerre a szem csak ellát — arany kalászt ringat a szellő, aranyat érő arany szemekkel, gyötrő szomjuságát munkája közben egy ital tiszta, friss vízzel nem enyhítheti a gazda.

A városok ivóvízzel való ellátásának kérdése ma minden előrehaladott államban a legfontosabb kérdések egyikét képezi. Ahol fertőzésnek könnyen alávetett ivóvíz van használatban, a hatóságok költséget nem kimélve, a fertőzés forrásaitól távol eső helyen fakadó forrás-, hegyipatak-víz, a föld méhében feltárt talajvíz, természetes szűrőn átszűrt folyóvíz vagy ártézi kutvíz bevezetése által segítenek a dolgon. Németország minden 4—5 ezer lakósu községnek van már jó vezetett ivóvize.

Az államok, hatóságok ezen gondoskodásának köszönhetjük, hogy ma a járványos betegségek veszedelme jelentékenyen csökkent.

A jó ivóvíz áldása a lakosok egészségi állapotának megjavulásán érezteti jótékony hatását; egyik-másik városunkban annak egészséges vízzel való ellátása után a halálozás aránya felére szállott alá.

A városok ivóvíz-készletének számbavétele — s a vízvétel alkalomával megejtett helyszíni vizsgálataim rendén bőséges alkalom kínálkozott meggyőződnöm arról, hogy mennyire hiányzik minálunk az érzék a közegészségügy nagy jelentősége iránt.

Egyik vízvezetékkel ellátott városban a rezervoár-kutakat, a másikkban a gyűjtő-kutak környezetét, a harmadikkban a gyűjtő-kutakat trágyával konzerválta az intézők bölcsessége. Természetes, hogy a vezetett

viz, — no meg a lakosok egészsége — erősen megsínylette a szakértő beavatkozást.

Ujvidék, Ungvár, Deés, Szolnok, Torda, Lugos, Nagy-Becskerek, Jászberény, Ó-Becse és egy egész sereg más város lakói leülepedett folyóvizet isznak. Ez még nem volna nagy baj! A folyó vize a város felett folyó szakaszában megnyugvással iható; megnyugvással, ha a víz nem iszapos, s a partokat a merítés helyén semmi sem szennyezi. A folyóviznek ugyanis meg van az a képessége, hogy a beléje kerülő szerves anyagokat, baktériumokat bizonyos utszakasz hátrahagyása után kiküszöbölheti magából.

Az már azonban nagy baj, hogy a vizet legtöbb helyen a város mentén azon szakaszból merítik, amelybe belefolyik a város összes szennye, tisztátalansága, olyan helyeken merítik, ahol a partok büzös szemétdombok. Épen ilyen tisztátalan csaknem mindenütt a kutak környéke. A víz nagyfokú szennyeződésének chemiai jeleit láttam minden esetben.

Vácson az egyik merítő állomás a fegyház közelében van; innen sűrűn hordják a vizet leginkább háztartási célokra. A Dunának e rövid szakaszában a fegyházból kivezető csatornák tartalma még el sem vegyülhetett a Duna vizével s már is hordják a vizet mosásra, mosogatásra.

Száz ilyen példát hozhatnék fel; a száz példa megannyi figyelmeztető, hogy e népet egészségügyi dolgokban nem szabad magára hagyni, tudatlanságban tartani, hanem ki kell oktatni s szelid nyomással kényszeríteni kell a jobbnak a használatára.

Az állami gépezet tevékenysége azonban nem elég ahhoz, hogy egy csapásra megszüntesse a bajokat. A népet nevelni kell arra, hogy a hatóság egészségügyi intézkedéseit természetesnek találja, szükségességét belássa.

A haladás ugyan lassu, de elvitázhatatlan. A kedvező fordulatot az a dátum jelzi, amikor az *Országos Közegészségi-Egyesület* megkezdte az egész országra kiterjedő áldásos működését, s ami ezzel csaknem összeesik, amikor *Chyzer Kornél* a belügyminiszteriumban mai helyét elfoglalta.

Nagyrészen az ő tevékenységének az eredménye, meg a közegészségügyi mérnöki szolgálat kitűnő vezetőjé-é, hogy rövid idő alatt 50 magyar város fogja élvezni a vezetett víznek az áldását.

Városi közgyűlés.

— 1904. okt. 18. és 19-én —

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága október hó 18. és 19-én közgyűlést tartott. A bizottsági tagok közepes számban jelentek meg a közgyűlésen, pedig igen fontos ügyeket vett fel a tanács a tárgysorozatba. Mindenesetre kívánatos volna, hogy a bizottsági tagok nagyobb számban jelennének meg a közgyűléseken már csak azért is, mivel a bizottsági tagság nem csak jogokkal, hanem kötelességekkel is jár. A közgyűlésen a következő bizottsági tagok voltak jelen:

Alföldi Gábor, dr. Bacsó Dezső, Bácsi András, Botos János, ifj. Balogh István, dr. Berger Andor, Berger Jenő, Bihari István, Bilkei Kövesdi Imre, Boldog István, Böszörményi Mihály, dr. Bruckner Ernő, Burger Péter, Csóka Sámuel, Dávid Mihály, Debreczeni Lajos, Debreczeni Jenő, dr. Dereksy István, Dicsőfi József, dr. Dóczy Emil, Eritz Ernő, Faragó András, dr. Fejér Ferencz, Fleischmann Mór, dr. Freund Jenő, Fried Emil, Geréby Pál, Géresi Kálmán, Harangi Sándor, Herczeg János, Horváth István, Horváth János, Hutflész Kázmér, Kálmán András, dr. Kalmár Barna, Kecskés István, Kelemen Gábor, dr. Kemény Mór, Kenyeres Károly, dr. Kenézy Gyula, ifj. Kertész István, Kertész István, Kertész Mihály, Kertész János, Király Gyula tanácsnok, Kiss Bálint, K. Kiss József, dr. Kocsár Gábor, dr. Kola János, Koncz Ákos közlevéltárnok, Kondor Kálmán számvevő, Kopányi Dávid, Kovács Lajos, Kovács József polgármester, Körner Adolf tanácsnok, Kulcsár Endre, Kulcsár Gábor, Kurucz Miklós, Komáromy Antal gyámpénztárnok, Lamprecht Frigyes, Lestyán Adorján, Lukács Ármin, Lusztig Károly, dr. Magoss György alügyész, Márk Endre, Márton Imre, Máthé Miklós gyámpénztárnok, dr. Medgyaszay Dezső árvaszéki ülnök, Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnök, Medgyessy Lajos közgyám, ifj. Mike Ferencz, Móricz Ferencz, L. Nagy Bálint, Nagy Sándor, Nagy Jakab, T. Nagy János, Nemes Kálmán, Sz. Nagy Lajos számvevő, Otrokocsi Végh János, Pálfi Ferencz, Pálfi Gábor, dr. Peczkó Ernő, Pethő István, Polgári Bálint, Pongó Lajos, dr. Popper Alajos, Reichmann Ármin, Rickl Antal, Rickl Géza, Roncsik Lajos főszámvevő, Salánki Ferencz, Sarkadi Ferencz, dr. Sárvány Gyula t. főorvos, Seres András, Serli Ede, Simon István, Simonffy Imre, Sinka Sándor, Somogyi Pál, ifj. Schwarz Vilmos, Szabó

István adópenztárnok, Szabó Kálmán tanácsnok, Szabó Kálmán kereskedő, Szabó Lajos, Szabó József, dr. Sz. Szabó József, dr. Szántó Sámuel, dr. Széll Kálmán, Szentesi János, Szikszay Lajos, Szilágyi Bálint, Szilágyi Imre, Szücs István, Tafler Ignác, dr. Tóby Emil aljegyző, dr. Tóth Emil aljegyző, Tóth István, K. Tóth Kálmán, K. Tóth Sámuel, Török Bálint, dr. Tüdős János, Zádor Lajos, Jámbor István, Jóna Dániel, Jóna Vincze, Juhász Ignác, dr. Varga Elemér aljegyző, Varga Károly aljegyző tb. tanácsnok, Varjas Sándor, Varjas János, Várai János, Vecsey Imre főjegyző, Vecsey Zoltán, Jámbor János, Vecsey Viktor, Végh Gyula r.-főkapitány.

Domahidy Elemér főispán 3 óra után diszmagyarban megnyitotta a közgyűlést, szíves szavakban üdvözölve a bizottsági tagokat.

1. Első tárgy volt Kovács József polgármesternek az 1904. évi július és augusztus haváról beadott jelentése, mely hű képét adta a város két havi közigazgatási életének. A nagy gonddal összeállított jelentést Vargha Elemér dr. aljegyző, polgármesteri titkár olvasta fel. A jelentést a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette.

2. A közgyűlés tudomásul vette egyhangulag a m. kir. belügyminiszternek leiratát, melyben az állami bábaképző intézet építése tárgyában hozott bizottsági közgyűlés határozatát némi csekélyebb megjegyzéssel jóváhagyta.

3. A bizottsági közgyűlés már régebben megszavazott az ev. ref. főiskolánál létesítendő két új bölcséleti tanszék felállítására 10,000 koronát. A tanács bejelentette, hogy a m. kir. belügyminiszter a közgyűlés ezen határozatát jóváhagyta.

4. A m. kir. belügyminiszter jóváhagyta az 1904. évi költség-előirányzatot és értesítette a város közönségét, hogy az 1904. évi költségvetésbe beillesztett hitfelekezeti felemelt iskolai és egyházi segélyeket kivételosen helybenhagyja.

5. A bizottsági közgyűlés arra kérte a földmivelésügyi minisztert, hogy a szőlőskerti csöszöknök hosszú löfegyverrel ellátása tárgyában hozott határozatát hagyná jóvá. A miniszter a közgyűlés óhaját teljesíti, csakis azt követve ki, hogy a csöszökök kellő oktatást nyerjenek a hosszú löfegyver alkalmazására. A közgyűlés a leiratot tudomásul vette és a további teendővel a városi tanácsot megbizta.

6. A közgyűlés tudomásul vette a földmivelésügyi miniszter rendeletét a hadsereg terménybeli szükségletének, u. n. kézi vásárlás útján való beszerzése tárgyában, mert ezáltal a kisgazdák érdekei lesznek megvédve.

7. Nyitra vármegye a nemzeti érdekek megoltalmazása végett felir a képviselőházhoz és ezen feliratát pártolás végett megküldötte. A közgyűlés Nyitra vármegye hazafias feliratát hasonszemű felirattal pártolja.

8. Csanád vármegye azt óhajtja, hogy a vármegyei közkórházak alkalmazottai vétesenek fel a vármegyei alkalmazottak sorába. A közgyűlés Csanád vármegye feliratát támogatja.

9. Baranya vármegye azt óhajtja, hogy a gazdasági szerződéses cselédek lakásáról alkotott szabályrendelethez hasonló szabályrendeletet készítsen a város közönsége. A közgyűlés Baranya vármegye átiratát ez idő szerint nem pártolja.

10. Nem járult a közgyűlés Csanád vármegye azon átiratához, melyben a vasárnapi munkaszünetek kiterjesztése céljából a m. kir. kormányhoz intézett feliratának támogatását kéri, mert ez idő szerint nem tartja kivihetőnek az italméréseknek és dohánytőzsöknek egész napon való bezárását.

11. Zala vármegye átiratot küldött, melyben pártolás végett áttesszi a kormányhoz intézett feliratát külön *sztrájk-törvény* megalkotása tárgyában. A közgyűlés, tekintettel a hovatovább elszaporodó munkaszünetekre, a feliratnak támogatását határozta.

12. Ugyancsak támogatja a közgyűlés Zombor városnak az élelmi szerek mesterséges megdrágításának megakadályozására az országgyűléshez intézett feliratát, mert ezáltal könnyebbé tétetné a megélhetés.

13. Sopron sz. kir. város aggódva nézi az olaszországból behozott bor beözönlését és feliratban kívánja a m. kir. kereskedelmi kormányt kérni a kedvezményes vámok megszüntetésére és a 20 aranyforintos vámtétel fenntartására. A közgyűlés a felirat támogatásához hozzájárul.

14. Győr sz. kir. város módosítani kívánja az 1877. a gyámsági és gondnoksági ügyről szóló XX. törvenczikknek némely szakaszait. A közgyűlés a belügyminiszterhez intézendő feliratot pártolja.

15. A gazdasági egyesületek országos szövetsége ártirt, hogy a Galiczia—Románia és Olaszország felől beözönlő elemek bevándorlására tegyen a kormány valamelyes korlátozó intézkedést. Kéri, hogy ezen törekvését támogassa a közgyűlés feliratban. A közgyűlés készséggel járul az eszme keresztülviteléhez.

16. A közszállítások körül tapasztalt visszaélések tárgyában a győri kereskedelmi és iparkamara feliratát a közgyűlés pártolja.

17. Tudomásul veszi a közgyűlés a magyar gyáriparosok országos szövetségének köszönő iratát, hogy a hazai ipar pártolása tárgyában kedvező határozatot hozott.

18. Polgármester jelentést tett az országgyűlési képviselőválasztói jog új törvényes szabályozása céljából elrendelt s a folyó év március havában foganatosított statisztikai összeírásról. A jelentést a közgyűlés tudomásul vette.

19. Polgármester bejelenti, hogy Domahidy Elemér főispán, amerikai útja előtt, tekintettel sokoldalú elfoglaltságára, a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság elnöki tiszteréről lemondott. Egyben felhívja a közgyűlést, hogy mivel a szervezőbizottság felette nagy és hasznos munkát végez, mely munka bölcs vezetést igényel és mivel a főispán szerencsésen visszatért nagy utjáról, kérné fel a főispánt arra, hogy fogadná el a jövőre is az elnökséget. Domahidy Elemér főispán köszönettel hajlik meg a közgyűlés bizalma előtt, az elnöki tisztelet eivállalja és igéri, hogy munkás, körültekintő igyekezetével azon lesz, hogy e fontos munkát minden oldalról megnyugvással intézessék el. A közgyűlés a főispán szavait lelkes éljenzéssel fogadta.

20. A szamonkérőszék jegyzőkönyvét a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette.

21. A tanács bejelenti, hogy miután a borítal- és huszfogyasztási adók megváltására nézve a pénzügyigazgatósággal nem sikerültek a tárgyalások, Kovács József polgármester és Csóka Sámuel adóügyi tanácsnok felutaztak a pénzügyminiszterhez. Utazásuk eredményeként bejelentik, hogy a borítal- és huszfogyasztási adókat 300,000 koronával 1905-re feltétlenül, 1906-1907-re pedig feltételeken megkötötték és a szerződést aláírták. A közgyűlés a tanács intézkedését egyhangulag tudomásul vette.

22. Hasonlóképpen tudomásul vette a közgyűlés a közigazgatási bizottságnak 1904. év első feléről bemutatott jelentését.

23. A debreczeni Zenede, ez a közhasznú és kulturális intézet, alaposan megokolt kérvényében, évi segélyének felemelését kérte. A tanács a kért 8000 korona helyett 5000 korona segélyt javasolt; mert, elismeri bár a Zenedének a művészet és zenetanítás körül szerzett érdemeit, tekintettel a házi pénztár nagy megterheltségére, nincs abban a helyzetben, hogy a 8000 koronát megadhatná. Ezzel szemben Szentessy János bizottsági tag nem kívánja a segélyt felemelni, nemcsak azért, mivel sok a város kiadása, hanem azért is, mivel azok a szülők, akik gyermekeiket zenére taníttatják, legtöbbször oly kedvező anyagi viszonyok között vannak, hogy a tanítási díjat megfizethetik. Elnöklő főispán szavazatra tévén fel a kérdést, a tanács javaslatát 50 szavazattal 46 szavazattal szemben a közgyűlés elfogadta.

24. A közgyűlés már régebben kimondotta a Dobozi-féle ház ondódi földjének elidegenítését. A szavazás nem vezetett eredményre, mivel a bizottsági tagok kevesen voltak.

25. A kisfizetésű alkalmazottak azon kérelemmel fordultak a törvényhatósági bizottsági közgyűléshez, hogy szavazna meg nekik drágasági pótlékot. A tanács, meghallgatva a főszámvevőnek és a szakbizottságoknak véleményét, a kérelmet azon javaslattal terjesztette elő, hogy az 1000 korona fizetésen alul levő díjnokoknak szavazzon meg a közgyűlés 1905 január 1-től 1905 június 1-ig havonként 10 koronát, a lovat tartó mezőrendőröknek 10 koronát, a hajdulegénységnek 5 koronát. A javaslat ellen Horváth István bizottsági tag beszélt, azt óhajtván, hogy a drágasági pótlék csakis a családos díjnokoknak adassék meg. A közgyűlés szótöbbséggel a tanács javaslatát fogadta el.

26. A házi pénztárnak, az általa kezelt alapoknak, a közevetvámnek és a világítási vállalatnak 1905. évi költségelőirányzatát Varga Károly tb. tanácsnok, aljegyző ismertette. A tanács az előirányzat elfogadását ajánlja, elmondván, hogy a közköltő a város fejlődésének természetesen következménye.

Dr. Freund Jenő bizottsági tag kijelenti, hogy általánosságban elfogadja a költségelőirányzatot; de úgy találja, hogy a tanácsban, minden lelkiismeretes munka mellett, nincs meg a kellő pénzügyi szellem. Elmondja, hogy a nagy kölcsönösszeget olcsóbban lehetett volna külföldi pénzintézetektől megszerezni. Megróvja azt, hogy a külső telkek létesítésével a belső város egészséges fejlődése megakad. Csodálkozik, hogy a városi tanács oly építkezéseket tervez, amelyek nem feltétlenül szükségesek. Sürgeti a vízvezeték és csatorna építését. Egyszóval Freund Jenő dr. bizottsági tag intenzívebb gazdálkodást kíván a város háztartásában, mert csakis úgy érhető el minden vonalon az egészséges haladás a polgároknak nagyobb pótdóval való megterhelése nélkül.

Kovács József polgármester nyugodt válaszában kijelenti, hogy a költségvetés a bizottságok retortáin keresztül ment és azok megtették észrevételeiket a főszámvevő által összeállított költségelőirányzatra. Téved előtte szóló, midőn azt állítja, hogy a város külföldi pénzintézetektől olcsóbb kölcsönt kaphatott volna. Lehet ugyan, hogy a kölcsön

látszólag olcsóbb lett volna, de a külföldi kölcsönök után fizetendő adó és a közvetítések díja megdrágította volna a pénzügyi műveletet elannyira, hogy végeredményében a külföldi kölcsön mégis drágább lett volna. Megvédi a polgármester a tanácsot, mely a legnagyobb óvatossággal járt el nemcsak a nagykölcsön előkerítési munkájában, de a költségvetés minden tételének megállapításában. A rendőrség ügye sem kerüli ki a tanács figyelmét, szervezni akarja úgy, hogy ezen intézmény az élet- és vagyónbiztonságot és a közrend békéjét biztosíthassa. Most folyik a szervezeti szabályok munkája és hiszi, hogy ezen munka eredményes lesz és intézkedései a rendőrségi intézmény javulását fogják eredményezni. A tervbe vett és már részben elrendelt építkezések a nagykölcsönből lesznek fedezve, a vízvezeték és csatorna kiépítése elsőrendű egészségügyi kérdés, melynek megoldása a városi tanács kiváló gondját képezi és mielőtt e sok körültekintést és nagy munkát igénylő ügy elkészül, a felveendő kölcsönből azonnal megkezdik ezek kiépítését. Egyenként czáfolja meg a polgármester Freund Jenő dr. bizottsági tag észrevételeit és biztosítja, hogy a városi tanács komoly igyekezettel és lankadást nem ismerő buzgalommal fog a reábizott köteleességeknek megfelelni.

Zádor Lajos kijelenti, hogy a város, mint az osztrák-magyar bank által ajánlott kölcsönnél olcsóbbat nem kaphatott volna a mai viszonyok között. Elfogadja a költségvetést azzal a megjegyzéssel, hogy a tanács igyekezzék a jövedelmeket fokozni és a Hortobágy értékesítését mielőbb szorgalmazni.

Domahidy Elemér főispán, miután többen nem szóltak a költségvetés általános tárgyalásához, kimondja a határozatot, mely szerint a közgyűlés a költségvetést általánosságban a tárgyalás alapjául egyhangulag elfogadja. A részletes tárgyalás előtt azonban, tekintettel a terem fülledt levegőjére, a tanácskozást 10 percre felfüggeszti.

Szünet után megkezdődött a költségvetés részletes tárgyalása, melynek során többen felszóltak. A kifogásolt tételeknél Roncsik Lajos főszámvevő nagy készütséggel adta meg a felvilágosításokat. Így a vágóhídi kiadási tételknél 6500 koronát törölt a közgyűlés. A rendőrség tételénél 15,000 korona vétetett fel, ellenben a szinpad átalakítására ajánlott 2000 korona összeget a közgyűlés többsége törölni határozta. Több apróbb tétel emelése és csökkentése után, áttért a közgyűlés a közevetvám és világítási vállalat költségelőirányzatának tárgyalására. Amott Aczél Géza főmérnök, emitt Debreczeni Jenő gépészmérnök, a világítási vállalat igazgatója adta meg a megnyugtató és szakszerű felvilágosításokat.

Roncsik Lajos főszámvevő ezek után a költségvetés végösszegeit a következőkben mutatta be. A közgyűlés a bevételeket fel emelte 18,594 K 50 fillérrel, a kiadásokból leütött 31,975 K 10 fillért. Ellenben beillesztett a közgyűlés a pallagi vasutra 8000 koronát, a drágasági pótlék fedezésére körülbelül 7000 koronát. Ezek után a kiadások végösszege 2,849,177 K, a bevételeké 2,526,634 K 20 fillér, a hiány tehát 322,542 K 80 fillér. Ennek fedezésére 964,000 korona egyenesadóalapot véve fel, harminczhárom és négytized pótdóval felel meg. Csóka Sámuel 34% kivetését ajánlja, mivel sok adóleírás lesz a száraz és mostoha időjárás miatt. A közgyűlés, többek hozzászólása után, az 1905. évi közköltőt 33, azaz harminczhárom százalékban állapítja meg.

27. A tanács bejelenti, hogy az ev. ref., az ág. ev. s a gör. kath. egyházak, valamint az izr. hitközség iskolaépítési, fenntartási és egyházi segélyek tárgyában kötött szerződések készen vannak. A közgyűlés tudomásul veszi Oláh Károly tanácsnok előadását és utasítja a városi tanácsot, hogy az idevonatkozó szerződést a róm. kath. egyházzal is kösse meg.

28. Elfogadta a közgyűlés néhai Ármós Bálint által tett alapítvány alapító-oklevelének tervezetét és azt a belügyi kormányhoz rendelte felterjesztetni, jóváhagyás végett.

29. Választások következtek ezután, melynek megejtése előtt Jámbor János azon indítványt terjesztette elő, hogy szüntesse meg a közgyűlés a második szállásbiztosi állást. Elnöklő főispán azonban kijelentette, hogy nem teheti vitatárgyává ezen indítványt, mivel az a törvényes időről lekésett.

A választások megejtésére szükséges kijelölő-bizottság tagjaiul a közgyűlés ezek után megválasztotta Kenézy Gyula drt, Dicsőfi József és Márton Imre bizottsági tagokat, kik mellé a főispán Zádor Lajos, Szilágyi Imre és Rickl Antal bizottsági tagokat nevezte ki.

Két szavazatszedő küldöttséget nevezett ki a főispán. Az első elnöke volt: Simonffy Imre, tagjai: Horváth István és Tüdős János, jegyzője: Varga Károly; a második elnöke: Somogyi Pál, tagjai: Peczkó Ernő dr. és Debreczeni Lajos, jegyzője pedig: Tóby Elek dr.

A kijelölő-bizottság felvonulván, rövid tanácskozás után a következőképpen állapította meg a jelöléseket:

A gyámpénztári ellenőri állásra: *Illésy Gyula*, *Nagy Jenő* és *Lázár Viktor*. Beadatott 125 szavazatot; ebből kapott *Illésy Gyula* 51, *Nagy Jenő* 69 és *Lázár Viktor* 3 szavazatot; így tehát a gyámpénztári ellenőri állásra *Psenyiczky Nagy Jenő* eddigi adókövetőt választották meg. Általános meglepetést keltett *Illésy Gyula* lemaradása, ki hosszú időn át szolgálja a várost buzgó igyekezettel. A szállásbiztosi állásra szintén három jelölt volt: *Szilágyi Bálint*, *Szabó József* és *Kádár István*. A közgyűlés közfelkiáltással az eddigi helyettest: *Szilágyi Bálintot* választotta meg:

Az irodatiszti állásra jelöltettek: *Szondy Lajos*, *Branes Károly* és ifj. *Pál Péter*. Beadatott 113 szavazatot, ebből *Szondy Lajos* kapott 103, *Branes Károly* 8 és ifj. *Pál Péter* 2 szavazatot. Megválasztott: *Szondy Lajos*, ki az elnöki irodában eddig nagy szorgalommal és szakértelemmel dolgozott.

Miután az irodatiszti és szállásbiztosi állás betöltésével ismét megüresedett két irnoki állás, összesen négy irnoki állás várt betöltésre. A jelölés a négy állásra így történt:

I. irnoki állásra: Szabó Ferencz, Szabó Sándor és Borcély Sándor. A közgyűlés közfelkiáltással Szabó Ferenczet választotta meg.

II. irnoki állásra: Nagy Sándor, Boros Ferencz és Borbély Sándor. A közbizalom Nagy Sándor megválasztásának kedvezett.

III. irnoki állásra: Károlyi Ferencz, Ferenczy József és ifj. Bruckner Imre. Győztesen került ki közfelkiáltással: Károlyi Ferencz.

IV. irnoki állásra: *Boruzs Béla*, *Fehér Lajos* és *Hegedüs Gyula*. Miután 20 bizottsági tag titkos szavazás megejtését kérte, az elnöklő főispán a szavazást elrendelte. *Boruzs Béla* kapott 74, *Fehér Lajos* 20 és *Hegedüs Gyula* 15 szavazatot; így tehát *Boruzs Béla* lett megválasztva.

Az adókövetői állás *P. Nagy Jenőnek* gyámpénztári ellenőrré lett megválasztása folytán megüresedvén, a kijelölő-bizottság ezen állásra a következőket jelölte: *Boruzs Bélát*, *Ferenczy Józsefet* és *Iklódy Jánost*. Közfelkiáltással *Boruzs Béla* választott meg, kinek megválasztása folytán ismét üres lett egy irnoki állás. Erre az állásra a kijelölő-bizottság a következőket jelölte: *Nagy Gábort*, *Hegedüs Gyulát* és *Ferenczy Józsefet*. Erős küzdelem folyt a jelöltek között és győztes lett Nagy Gábor, ki Hegedüs Gyula 33 és Ferenczy József 31 szavazatával szemben 35 szavazatot kapott.

A megválasztottak a közgyűlés színe előtt nyomban letették a hivatalos esküt. Az eskümintát Vecsey Imre főjegyző olvasta fel.

Megejtetvén a választások, a bizottsági közgyűlés a városi nyomda különkezelése tárgyában készített szabályrendelet-tervezetet tárgyalta.

30. Vecsey Imre előadó főjegyző bemutatja a szabályrendelet-tervezetet s annak elfogadását kéri. Márton Imre, Tüdös János dr., Kola János dr., Fejér Ferencz és Vecsey Imre főjegyző felszólalásai után a közgyűlés apróbb módosítást eszközölt a tervezeten és elhatározta, hogy a 8-ik §-t megváltoztatja akképen, hogy jövőben a nyomda ügyvezetőjét és helyettesét a városi tanács hármas kijelölése alapján a törvényhatósági közgyűlés választja.

31. Vecsey Imre főjegyző bemutatja a törvényhatósági városok polgármestereinek 1903. évi május 18-án városunkban tartott értekezlet jegyzőkönyvét.

Tüdös János dr. napirendre térést indítványoz, ellenben *Márton Imre* és *Juhász Ignác* bizottsági tagok a jegyzőkönyv tárgyalása mellett érvelnek. A közgyűlés a jegyzőkönyv tárgyalásához hozzájárul, elnöklő főispán azonban, tekintettel az előhaladott időre, a közgyűlést bezárta.

Október hó 21-én, azaz pénteken délután 3 órakor folytatta a közgyűlés tanácskozását a polgármesterek kongresszusának jegyzőkönyve felett. Lapunk zártakor ezen jegyzőkönyv 10. §-ánál tart a vita.

Szabályrendeletek.

26.
177. 1885. bkgy.

Helyhatósági szabályrendelet

a foglalkozást közvetítő és cselédszerző üzletekről.

Érvényes Debreczen sz. kir. város területére nézve.

1. §. Foglalkozást közvetítő, vagy cselédszerző ipar gyakorolhatására nem nyerhet engedélyt oly egyén, ki a hatóság előtt, mint erkölcstelen életű ismeretes.

Erkölcstelen egyének ily üzletekben segédi minőségben sem alkalmazhatók.

2. §. Foglalkozást közvetítő, vagy cselédszerző üzlettulajdonos tartozik készpénzben, vagy biztosítékként elfogad-

ható értékpapirokban 200 frnyi összeget a házipénztárba mint biztosítékot az iparendedély kiszolgáltatása előtt letenni.

3. §. Az üzleti helyiségben, hatóságilag megállapított árszabály tartandó kifüggesztve.

A jelentkezés alkalmával bármiféle díjat szedni tilos.

Az árszabály szerint megállapított díj a tetteges szolgáltatba lépéstől számítandó 8 nap alatt esedékes.

A szedhető díjak a következőkben állapíttatnak meg:

Árszabály.

1. A cselédek osztályába tartozó és sorolható egyének a sikerült helybeállításért, egy havi készpénz fizetésük 10 százalékát fizetik.

2. Az első pontban érdeklött cselédeket kereső és felfogadó gazdák, minden náluk elhelyezett cselédért mindannyiszor 30 krajczárt fizetnek.

3. A cselédosztályba nem sorozható minden más egyének az elhelyezés eszközzéséért, egy havi készpénz fizetésüknek 15 százalékát fizetik.

4. Évi fizetést nem élvező főpinczerek az elsőrendű helyekért 10 frtot, a kisebbekért 5 frtot fizetnek.

Az ezen árszabályban meghatározott díjaknál többet felszámítani tilos.

4. §. Az üzlettulajdonosoknak rendes könyvet kell vezetniök; e könyv alakja és beosztása a következő:

A foglalkozást		A gazdának, kihez beszegődött		A beszegődöttes napja	A közvetítésért, illetve cselédszerzésért beszedett díjak	A jelentkezés és helybeállítás közötti időszak alatti tartózkodási helye a foglalkozást keresőknek
neve	cseléd v. munkakönyv-vének és tartózkodási engedélyének száma	neve	lakása			
	A cseléd- vagy munkakönyvet vagy egyéb okmányokat kiállító hatóság					
	Mely napon jelentkezett a foglalkozást kereső?					

5. §. Az üzlet, valamint az üzleti könyvek a rendőrhatalóság által bármikor megvizsgálhatók.

6. §. Cselédet rendben levő cselédkönyv, iparossegédet, vagy gyári munkást a törvény kivánalmainak megfelelő módon rendben levő munkakönyv nélkül és egyáltalában foglalkozást kereső egyéneket, kellő igazoló okmány nélkül beszegődötteni tilos.

7. §. Az üzlettulajdonos a nála jelentkező egyén erkölcsi viseletéről tudomást szerezni s erről a felfogadót híven értesíteni tartozik.

8. §. A már beszegődött egyént máshoz szerződötteni, vagy más helyre csábítani, vagy elbocsátás nélkül távozottnak helyet szerezni tilos.

9. §. Az üzlettulajdonos köteles minden nála jelentkező és magát kellően igazolni tudó egyénnek személyválogatás nélkül helyet közvetíteni.

10. §. Ellenben szigoruan tiltatik, hogy tudva erkölcstelen czelokra közvetítést eszközöljön.

11. §. A közvetítő és cselédszerző üzlettulajdonos a rendőr-főkapitányság külön engedélyével, kellő rendben levő igazoló iratokkal bíró helynélküli egyéneket szállással is elláthat.

12. §. Az üzlettulajdonos köteles a nála jelentkező helynélküli egyéneket, — akár nála maradnak szálláson, akár nem, — a jelentkezéstől számítandó 24 óra alatt a rendőr-főkapitányságnál (rendőri bejelentő hivatalnál) bejelenteni, bejegyeztetni és rendes tartózkodási jeggyel elláttatni.

13. §. A szállásadásra is jogosított cselédszerző, helynélküli cselédet 8 napnál tovább meg nem tärhet, hanem az ilyenek még továbbra is ott maradásáról jelentést tenni és újabb tartózkodási engedélyt szerezni köteles.

14. §. Kétszer 8 napnál további időn át is hely nélkül levő munkás vagy cseléd részére rovábbi tartózkodhatásra rendőri engedély nem adható, hanem oly egyének, mint a közbiztonságot és erkölcstiséget veszélyeztethetők, ha idegenek, a városról kiutasítandók; az üzlettulajdonosok, ha ily egyénekről tudomással bírnak, azokat a kerületi rendőr-alkapitányságnál bejelenteni kötelesek.

15. §. Azon esetben, midőn a cseléd felfogadása cseléd-szerző közvetítés mellett történik, a rendőri nyilvántartásba való bejelentés kötelezettsége a cselédszerzőt illeti, mely esetben a be nem jelentésből származó büntetés az illető cselédszerző irányában alkalmazandó.

16. §. A foglalkozást és cselédszerzést közvetítő üzlet-tulajdonos az üzletében összes alkalmazottakat a rendőr-főkapitányságnál előre bejelenteni, a rendőri és közérkölségi szempontból alapos kifogás alá jöhető egyének alkalmazása iránti szándékától elállani, a már alkalmazott ily egyéneket azonnal elbocsátani, végre az alkalmazott egyéneknek az üzleti dolgokból kifolyó eljárásáért teljes felelősséggel tartozik.

17. §. Az a közvetítő vagy cselédszerző, aki a jelen szabályrendelet határozatai ellen vét: az iparhatóság által 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, esetleg az 1884. évi XVII. t.-cikk 155. §-a értelmében közvetítési cselédszerzési jogától az iparhatóság — előre bocsátott vizsgálat és tárgyalás után — meghatározott vagy határozatlan időre megfoszthatja azt, akinél oly tények merültek fel, amelyek őt iparának üzhetése tekintetében a közérkölség és a közrendészet szempontjából megbízhatatlannak tüntetik fel.

18. §. Azok, akik foglalkozást közvetítő avagy cselédszerző üzletet az 1884 október 1-je előtt szerzett jogosítvány alapján tartanak, üzletük gyakorlásánál jelen szabályrendelet határozatait szintén megtartani kötelesek.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1885 január 29-én s folytatva tartott közgyűléséből.

Kiadta: *Zöld Mihály,*
jegyző.

14,340. szám.

»Jóváhagyom«.

Budapest, 1885 november 10-én.

A miniszter helyett:
Matlekovics.

Miniszteri körrendelet.

57,458 — II./e — 1904. B. M. számú körrendelet. A törvényhatósági és községi alkalmazottak ellen folyamatba tett fegyelmi ügyek vizsgálata és felterjesztése körül követendő eljárás tárgyában. Valamennyi közigazgatási bizottságnak. Hivatali elődöm, 1889. évi április hó 4-én, 21,900. szám alatt kelt körrendeletében már szabályozta a fegyelmi választmányi határozatok felterjesztése körül követendő eljárást. Azonban a felülvizsgálat végett hozzám felterjesztett ügyeknek ennek daczára ismételve tapasztaltam, hogy az iratok gyakran kifogás alá eső alakban, hiányosan és rend nélkül terjesztetnek fel s ezzel a fegyelmi ügyeknek minden tekintetben kívánatos sürgős elintézése megnehezítettik. Ennélfogva a következőket rendelem: 1. A fegyelmi vizsgálat tárgyát képező minden egyes panaszról s az ahhoz tartozó kihallgatásokról lehetőleg egy-egy külön, az illető panaszpontra vonatkozó összes nyilatkozatokat magában foglaló jegyzőkönyv veendő fel, hogy ekként az egy és ugyanazon panaszra vonatkozó összes kihallgatások, tehát úgy a feljelentők, mint a tanúk s a fegyelmi eljárás alatt álló törvényhatósági vagy községi (városi) alkalmazottnak összes nyilatkozatai lehetőleg egy helyen legyenek feltatálhatók. 2. A fegyelmi ügyben hozott összes határozatok olvasható alakban, hiteles és tisztázott példányban mutatóndó be, a fegyelmi választmány határozatáról pedig oly jegyzőkönyvi kivonat terjesztendő fel, melyből az 1902. évi 127,000 sz. a. kiadott ügyviteli szabályzat 75. és 76. §-ában elősorolt adatok — nevezetesen az, vajjon a határozat, az előadói javaslat elfogadása, illetőleg elvetése mellett egyhangulag vagy szótöbbséggel hozatott-e s hogy szavazás esetén milyen módosító vagy ellenindítványok tettek — kivehetők legyenek. Az ülésen jelen volt választmányi tagoknak választott vagy kinevezett tagsági minősége, illetőleg hivatali állása a jegyzőkönyvi kivonatban szintén feltüntetve legyen. 3. A kísérő felterjesztésében mindenkor kitüntetendő, hogy a fegyelmi eljárás alatt álló törvényhatósági vagy községi (városi) alkalmazott hány év óta s mily állásokban szolgált, volt-e már fegyelmi büntetve vagy rendbirságot s ha igen, — mily

büntetéssel, illetőleg birsággal; a fegyelmi büntetésekre vonatkozólag pedig mindenkor felemlítendő, hogy annak alapját mily természetű mulasztások vagy szabálytalanságok képezték s ha az illető korábban már súlyosabb fegyelmi büntetéssel sújtottat úgy az ide vonatkozó fegyelmi határozatok is mindenkor bemutatandók. 4. Ámbár a tárgyiratoknak kellő felszereléséről a 127,000—1902. sz. ügyviteli szabályzat 44. §-a is rendelkezik, ez alkalommal külön felhívom a Czim figyelmét arra, hogy a fegyelmi ügyekre vonatkozó tárgyalás és vizsgálati iratok mindenkor idősorrend szerint, szabatos iratjegyzékbe foglalandók, tekintet nélkül arra, hogy azok a főszolgabírói, alispáni, közigazgatási bizottsági stb. irattárba tartoznak. Ezenfelül az iratok mindazon adatokkal (kézbesítési vevény, fellebbezések borítékai) felszerelendők, amelyek a fellebbezési határidő betartásának megállapítására szolgálnak. 5. A fegyelmi ügyekkel kapcsolatban álló, azonban nem szorosan a tárgyalási és vizsgálati iratokhoz tartozó egyéb iratok külön csomagban csatolandók, ezeknél azonban mindenkor feltüntetendő, hogy a vizsgálati vagy tárgyalási iratok közül melyikre vonatkoznak. 6. Végül a fegyelmi ügyek lehető gyors lebonyolítása érdekében kívánatosnak tartom, hogy a fegyelmi ügyeknek az alsóbb fokú hatóságoknál való tárgyalásánál is a jelen körrendeletben foglaltak alkalmazást nyerjenek. Jelen rendelettel hivatali elődömnök előidéztett rendelete, valamint a 24,471—1904. sz. körrendelet (Belügyi Közlöny 1904. év 126. l.) hatályon kívül helyeztetnek. Budapest, 1904. évi augusztus hó 9-én. Tisza, s. k.

Raics Gyula,
h. városi kiadó.

Hirek.

— **Lapunk olvasóihoz.** Elnézést kérünk lapunk olvasóitól amiatt, hogy ujságunk ma jelenik meg. Oka a késésnek az, hogy meg akartuk várni a folytatólagos közgyűlés befejezését. Legközelebb tartandó közgyűlésünkről olvasóink oly tudósítást fognak kapni, melyben vissza lesz adva minden ott elhangzó szó.

* **Kinevezés** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Kérésy Zoltán dr. debreczeni jogtanárt a kassai m. kir. akadémiához az alkotmány, jogrendészet és egyházi tanszakra nyilvános, rendes tanárrá nevezte ki. Nagy képzettségű, tudós férfit ért e kitüntetés és ha távozása nagy veszteség is ősi főiskolánkra és társadalmunkra, mégis örülünk, hogy a valódi érdem elismeréséről értesíthetjük olvasóinkat.

— **Bakonyi Samu dr. betegsége.** Mint részvétellel értesülünk, dr. Bakonyi Samu városunk II. kerületének országgyűlési képviselője, bizottsági tagtársunk beteg. Baján műtéttel segítettek és ma már túl van a veszélyen. Mielőbb való teljes felgyógyulását szívünkben kívánjuk.

§ **Vásárcsarnok.** Egyik helyi lapotársunk aggódva kérde, hogy mikor lesz nálunk vásárcsarnok? Mi is óhajtanánk vásárcsarnokot, ez idő szerint azonban Debreczen város pénzügyi helyzete nem engedi ennek létesítését. Hiszszük azonban, hogy ez a nagyon is szükséges létesítés nem sokáig késik, mert a városi tanács mindenestre fog ezzel az ügygyel foglalkozni, mihelyt pénze lesz a városnak annak megépítésére.

— **A reformáció emlékezete.** A debreczeni protestáns világ nagy fényvel fogja megünnepelni e hó 31-én a reformáció évfordulóját. A református tanintézetekben aznap nem lesz előadás. Délelőtt a nagytemplomban hálaadó istentiszteletet tartanak, mely után az ünneplők a gályarabok emlékszóbráéhoz vonulnak, hol a »Hittanszaki önképző társulat« által rendezett emlékünnepen fog részt venni. Este pedig az első protestáns estély lesz a főiskola dísztermében. Ezen az ünnepélyen részt vesznek a főiskola összes tanszakainak tanári kara és ifjusága, továbbá a felsőbb leányiskola és tanítóképző tanárai és növendékei.

Utadó előirányzat. Debreczen szab. kir. város közigazgatási bizottságának folyó évi október hó 5-én 566. sz. a kelt határozata folytán az utadó 1905—1906. évekre összeállított költségelirányzata az 1890. évi I. t. cz. 22. §-a értelmében mai naptól kezdődőleg 15 napi közszemlére a polgármesteri hivatalba kitételek. Erről az érdekeltek azzal értesíttetnek, hogy az ez ellen irányuló észrevételeiket ugyancsak a polgármesteri hivatalhoz fentebb jelzett határidő alatt beadhatják. Debreczen, 1904. október 15. *Kovács József,* polgármester.

§ **Előmunkálati engedély.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter *Ledinczky Márton* budapesti lakosnak előmunkálati engedélyt adott egy Hajduszoboszlóról—Vértesig vezető keskesvágányu vasut építésére.

* **A nyiri vasut.** Gaál András már régebben engedélyt kapott a debreczeni—nagykállói vasut kiépítésére. A dolog azonban lassan haladt előre, mert nem akadt pénz a vállalkozásra. Most azonban fordulat állott be az ügyben, amennyiben a Magyar forgalmi és Vasuti Bank részvénytársaság elvállalta a finanszírozást. Az építendő vasutvonal közigazgatási bejárását a miniszter e hó végére tüzte ki.

— **A debreczeni jótékony nőegyletből.** A debreczeni jótékony nőegylet f. hó 23-ikán, azaz vasárnap delután 3 órakor a nőipariskola helyiségében választmányi ülést tart, fontos folyó ügyeken kívül a választmány élé kerül b. e. Vasadi Szabó Miklós végrendelete, illetve a nőegylet részére tett hagyományának ügye.

— **Vásáregedélyezések új rendje.** Tisza István gróf belügyminiszter leiratot intézett valamennyi gazdasági egyesülethez, amelyben tudomásukra hozza, hogy a földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterrel folytatott tárgyalások után intézkedett, hogy jövőben mindennemű vásáregedélyezési, vásártáhelyezési, vásárrendtartási, helypénz díjszabási ügyekben a törvényhatóságok kötelesek véleményadásra fölhívni az illetékes gazdasági egyesületeket és a közigazgatási előadókat. Ily ügyekben eddig csak a kereskedelmi kamarák adtak véleményt. A törvényhatóságok jövőben a vásárügyeket a beérkezett véleményekkel együtt terjesztik föl döntés végett a kereskedelemügyi miniszterhez.

« **A műfák ügye.** Eisenbeil Antal ajánlatot tett a városnak műfák feldolgoztatására. *Király Gyula* gazdasági tanácsnok most a beadványt azon javaslattal terjeszti a tanács elé, hogy adná ki ezen ügyet véleményes jentéstételre Török Gábor erdőmesternek.

— **Egyházi tartozások befizetése.** Rengetegre szaporodott az ev. ref. egyháznál azok száma, kik egyházi tartozásaikkal határlékban vannak. Ezen hátralékok immár közigazgatási uton lesznek behajtvva és *Kovács József* polgármester ezen tartozások behajtására az illető közegeknek a legszigorubb utasítást adta ki.

— **Hatósági cselédhelyező Kecskeméten.** Kecskemét törvényhatósága cselédhelyező-intézetet állított föl, amelyet házilag kezel. Okot erre a cselédszerzői joggal bíró magános emberek sűrűn ismétlődő visszaélései adtak. A szabályrendeletet és óvadékelhelyezést azokra is kiterjesztette és többé magánosok részére újabb cselédszerzési jogot nem ad. Az intézettel kapcsolatban a városi tanács cselédmenedék helyet is állított föl. Az intézet már megkezdte működését. Bizony nálunk is üdvös volna ilyen hatósági cselédhelyező, mert a cselédfogadás itt is sok bajjal és bosszúsággal jár.

— **A Csokonai kör ülése.** A Csokonai kör f. hó 22-ikén, azaz szombaton delután 4 órakor a kollegium kistanácsstermében választmányi ülést tart a következő tárgysorozattal: 1. Csokonai szülőházának ügyében teendő intézkedés. 2. A százados Csokonai ünnep előkészítése. 3. Zilahi Gyula drámai pályázata. 4. Folyó ügyek.

(!) **Színház.** *Makó Lajos* színigazgató társulata telt ház előtt játszik minden este. Az igazgató a hét folyamán temérdek új darabot ad elő és mindent elkövet arra nézve, hogy a nagy közönség kellemesen szórakozzék az esti órákban. Az új darabok diszletei szépek, a játék összevágó, a rendezés avatott kezekre vall.

* **Az egyház köréből.** A kollegium gazdasági bizottsága f. hó 22-ikén delután 3 órakor, Vecsey Imre elnöklésével ülést tart, míg a presbiterium f. hó 23-ikén, vasárnap délelőtt 10 órakor ülésezik Kiss Áron püspök és Simonffy Imre kir. tanácsos, főgondnok elnöklésével.

(:) **Az orvosgyógyszerész egyletből.** A debreczeni orvosgyógyszerész egylet csütörtökön delután 5 órakor tudományos ülést tartott. Az ülésen orvosi karunk két kiváló tagja: dr. Csikos Sándor kórházi főorvos és dr. Burger Péter tartottak előadást.

— **Szegény gyermekek öröme.** A *Kövesdy*-alapítvány kamataiból 50 szegény gyermeket ruháztak fel a napokban a városházán.

§ **Rendőrségünk figyelmébe.** Egy ügyefogyott szegény asszony, aki az utcákon mindenféle batyúval megrakva kóborog, nap-nap mellett ki van téve azu tczagyerek felháborító viselkedésének. A botrány megszüntetése és a boldogtalan asszony bántalmazásának megszüntetése okából, jól tenné a rendőrség, ha ezt a szerencsétlen asszonyt a szegényházba helyezné el.

* **A téglavető telep.** Őszintén szólva sohasem voltunk barátai a város környékén való telepítés eszméjének. Lassanként azonban oda jutottunk, hogy ilyen telepek létesítésének megakadályozása nem áll a városi tanács módjában. Ezen telepek az idén is szaporodtak, minek szintén nem tudunk örülni, mert a tulajdonképpeni belső területről vonják ki ezen telepek az erőt. Mostanság ismét egy teleprendezés készül, amennyiben a régi téglavetőben lakó, jobbára szegény családok emberek állandó otthonról akarnak gondoskodni. A város régi téglavető telepén ugyanis idők folytán 105 lakóház épült. Most a tanács úgy intézkedett,

hogy az ott lakók záros határidőn belül hagyják oda a telepet, mivel ott már nem gyártnak téglát. A mintegy 1000 lélek most beadványt intézett a városi tanácshoz ottmaradásuk érdekében. Ajánlatot tesznek a városnak az 56 holdat kitevő terület megvételére, holdanként 600 koronát ajánlva fel vételár gyanánt. Beadványukban kijelentik, hogy a város terhére nem lesznek és csatornáról, kutakról, világításról, sőt iskoláról is gondoskodnak. A tanács legközelebb fog határozni a kérelem felett, mely után az ügy a bizottságokhoz, végül pedig a közgyűléshez kerül. Legközelebb e kérdéshez még hozzászólunk.

— **Debreczeni birtokváltozások.** Nagy Bálint és neje Szodrai Sára veszik a pusztafancsikai 48. sz. tjkvaen foglalt 23 hold 1465 négyszögöl kaszáló $\frac{1}{2}$ részét Hegedüs Józseftől 5700 koronáért. Székely István és neje Kovács Erzsébet veszik a debreczeni 1513. sz. tjkvben foglalt Kétmalom-utca 10. sz. házat Kovács Ferencztől 9200 koronáért. Zabos Ádám és neje Fehér Erzsébet veszik a debreczeni 4957. sz. tjkvben foglalt 1 hold 1100 négyszögöl ondódi földet a Debreczeni első takarékpénztártól 1200 koronáért. Csorba András és neje Bereznai Mária veszik a debreczeni 9101. sz. tjkvben foglalt 303 négyszögöl majorsági földet Kerekes Géza és neje Papp Annától 1093 kor. 86 fillérért.

§ **Vasuton talált tárgyak elárverezése.** A vasuti kocsikban és állomási helyiségekben elhagyott tárgyakat ugymint: bőröndöket, táskákat, kalapokat, esernyőket, botokat, ruhák- és fehérneműeket stb. Debreczen állomás podgyász helyiségében folyó évi október hó 26-án delután 2 órakor kezdődő nyilvános árverésen adják el. A befolyó összeget a helybeli szegényalap javára fordítják.

Szerkesztői üzenetek.

R. I., Kassa. Az ígért cikkkelyt köszönettel vesszük.

Dr. B. P., Helyben. A szíves sorokat és az érdekes cikkkelyt köszönjük.

G. G., Helyben. Előre is örvendünk megígért munkásságának. A községi kötvény kibocsátási jogról ígért cikkkelyt várjuk.

W. A., Szepesbéla. Intézkedtünk a lap pontos küldése iránt. Egy-egy cikkkelyt szívesen vesszük.

R. R. A szerkesztőség arra törekszik, hogy a város adófizető polgárainak igaz érdekeit és jogait védelmezze. Nem tekintünk sem jobbra, sem balra, hanem az igazság, jog és törvény szellemében igyekszünk a közkérdésekhez hozzászólni. Egyébként a beküldött cikket elolvastuk, azt lényegében helyeseljük és némi simitással legközelebb közöljük.

B. E. dr. Felelős szerkesztőnk szívesen látja naponként delután 3—5-ig, hivatalos helyiségében.

Figyelő. A Hortobágy hasznosításáról szóló cikkkelye sok igazságokat mond el, de annyira személyeskedő hangon van írva, hogy ily alakban nem közölhetjük. Ha méltóztatnék a felelős szerkesztőhöz befáradni, talán együttes simitással segíthetnénk a dolgon. A kéziratot addig megőrizzük.

Cato. A Stenczinger ház kisajátításának kérdéséről egyik kiváló munkatársunk cikkkelyét hozzuk lapunk legközelebbi számában.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet **Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház.** Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelenyékét mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Pongrácz Géza

papir gyáriraktárában DEBRECZEN, „Bika”-szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legujabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni, zsebkések; helybeli és alkalmi képes levezőlapok egyedüli nagy választékban.

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piacz-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papirkereskedésben.

MIHALOVITS J.

Ha gyermekével csukamájolajat akar szedetni, szerezze be részére a

Mihalovits-féle izetlen és szagtalan

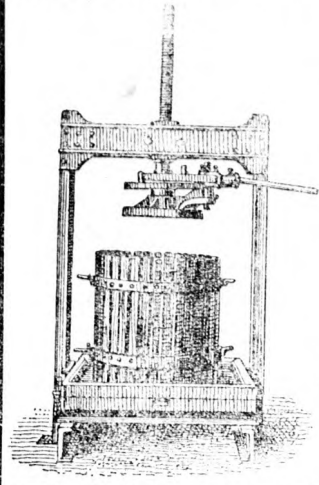
* csukamájolajat,*

melyet a gyermekek szívesen vesznek be, miután annak semmi kellemetlen íze, sem szaga nincsen.

1 üveg ára 1 korona 20 fillér.

Kapható:

MIHALOVITS J. a „Kigyó“-hoz
cz. gyógyszerárán Debreczen,
Főter, a városházzal szemben.

**URSUS A LEGTÖKÉLETE-
SEBB BORSAJTÓ.**

Az URSUS borsajtó következő előnyökkel bír: Vasgerenda és szabadalmazott nyomó fejszerkezet által a lehető legmagasabb nyomásérő, csekély embererő igénybevételével érhető el.

Az URSUS borsajtó aljrésze fából van a vasgerendaszerkezetbe beillesztve, hogy a szőlőlé vasrészekkel nem érintkezik s így a bor megfeketedése nem fordulhat elő.

Az URSUS borsajtóból a törköly egy darabban vehető ki. Az URSUS borsajtó szerkezete felülmulhatatlan szolid és erős. — Szőlődarálóka legjobb kivitelben.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányban. — Meidingi rendszerű és öntött vaskályhák és legjobb minőségű konyhák. Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűntet keltő új találmányu multiplicator betétet felelősség mellett ajánlom. Fürdőkádak és vasbutorok nagy raktára.

Tóth Gyula,

Debreczen. Piacz-u. 20., 27.

Az üzlet teljes feloszlatása miatt hatóságilag engedélyezett

Végkiárulás!!

SZIFFT ALADÁR

Piacz-utca 24. sz.

Schroll-féle chiffonok és vásznak, női és férfi fehérenemű és téli alsó ruhák, női ruhaszövetek és posztók, téli fej- és nagykendők, asztalneműek és ágyterítők, batisztok, cartonok, zefírek, czérna pique és velour barchetek, selyem kendők, esernyők és fűzők, kesztyűk, harisnyák és kötények, bélesek és rövidárúk stb.

Az összes raktáron levő áruk gyári áron alul végkiárusítottak.

Az áruraktár berendezéssel együtt eladó. — Az üzlet-helyiség kiadó.

SZIFFT ALADAR,

Piacz-utca 24. szám.

Ruhafestő
és vegyszeti tisztító intézet

**RABÉCZY
ANTAL**

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérenemű
Gőzmosoda!!!

**A gázkandallóval
való fűtés**

a legszebb,
legbiztosabb,
és legjobban
szabályozható

nem füstöl, nem kormoz, nem
szemetel, nem rontja a levegőt,

diszítja a lakást,

nem drágább a fa-
tüzelésnél.

Berendezése megrendelhető a
légszeszgyárnál.

Őszi és téli divatujdonságok legnagyobb választékban, legolcsóbban Hajdu-és Biharmegye elismert legnagyobb

női- és leány-felöltők, kalapok áruházában

RÓZSA LAJOS

Debreczen, Kistemplom-bazár szerezhető be.

1904-re.

1904-re.